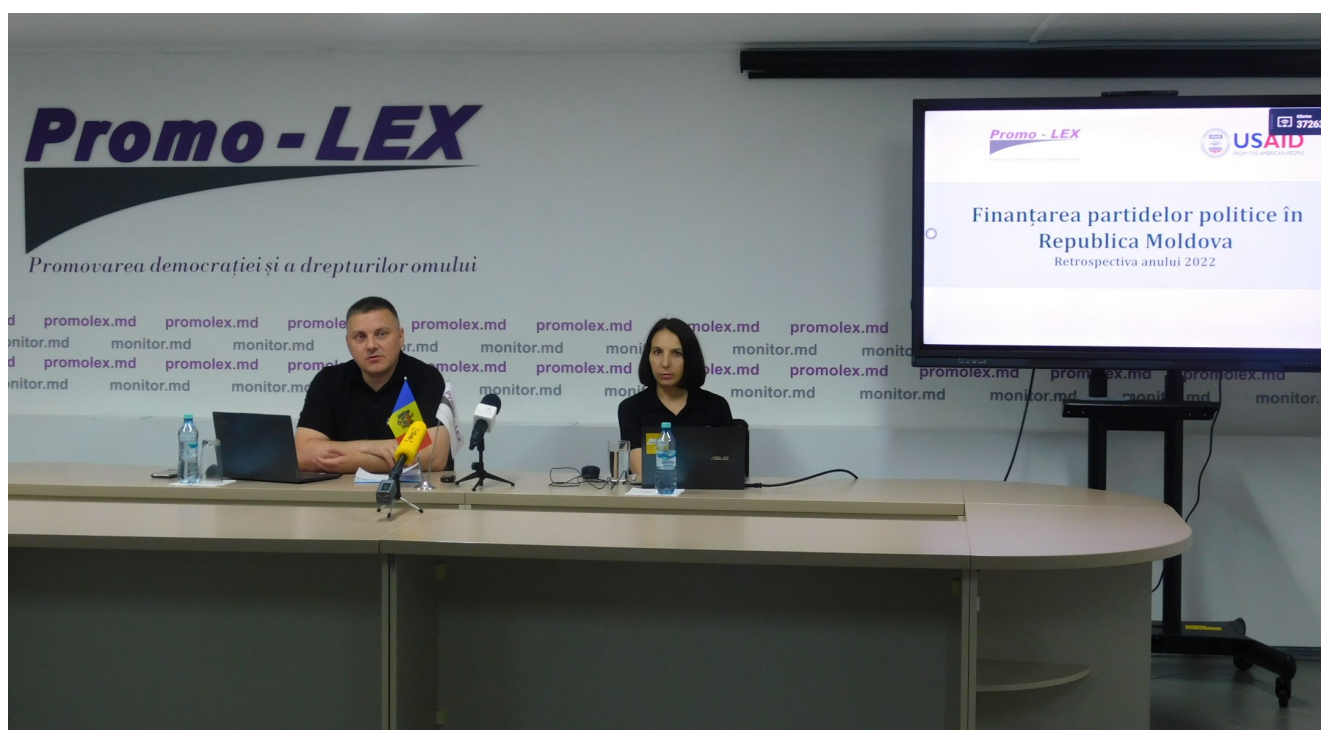

Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova în 2022: între dependența tot mai mare de alocațiile bugetare și sporirea cheltuielilor neraportate

Dependența tot mai accentuată a partidelor de alocațiile din bugetul de stat, creșterea semnificativă a ponderii cheltuielilor neraportate, înăsprirea legislației privind finanțarea partidelor politice și fortificarea lentă a capacităților CEC de monitorizare și control sunt printre cele mai relevante constatări ale Asociația Promo-LEX în urma monitorizării civice a finanțelor partidelor politice pentru anul 2022. Acestea au fost discutate în [cadrul evenimentului de prezentare](#) a Raportului: „[Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2022](#)”.

Dependența aproape totală de alocațiile de la bugetul de stat

Ponderea alocațiilor de la bugetul de stat, în creștere constantă în ultimii 3 ani, a atins în 2022 o cota alarmantă de 82% din totalul veniturilor raportate de partidele politice (în 2021 – 70%, iar în 2020 – 62%). Cele mai multe surse de la bugetul de stat au fost alocate PAS (41%), PSRM (22%) și PDM (11%). În cazul a 40% dintre partidele beneficiare, acestea au constituit unica sursă de venit.

Această creștere continuă și constantă a dependenței financiare a partidelor de alocațiile din bugetul de stat este o tendință îngrijorătoare, care denotă că majoritatea formațiunilor politice nu par să depună eforturi suficiente și organizate pentru atragerea susținerii financiare din partea cetățenilor, constată Mariana Focșa, analista finanțelor partidelor politice.

„În lipsa unor astfel de eforturi, constatăm că partidele contribuie puțin la dezvoltarea culturii politice a cetățenilor, la sporirea informării despre activitățile și agenda politică a partidului, precum și a loialității față de partid. Totodată, această lipsă de responsabilizare și de implicare financiară a membrilor de partid și a cetățenilor/susținătorilor acestuia crește riscul ca unele partide să devină inactive în cazul privării de alocațiile de la bugetul de stat”, explică analista Promo-LEX.

Ponderea veniturilor obținute din alte surse, decât cele de la buget – doar 18%

Dintre acestea, 6% au reprezentat donațiile financiare, ponderea cărora s-a diminuat semnificativ comparativ cu anii precedenți (25% – în 2021, 28% – în 2020). Și în 2022 a predominat colectarea donațiilor financiare în numerar (11 din 15 partide). În context, amintim că plafonul donațiilor ce pot fi colectate în numerar a fost redus de la trei salarii medii – la un salariu mediu.

„Modul de colectare a donațiilor și cotizațiilor constituie unul dintre indicatorii-cheie ai transparenței finanțării partidelor politice. Prin urmare, partidele politice urmează să depună eforturi considerabile pentru a dezvolta și promova colectarea donațiilor și cotizațiilor prin transfer bancar”, explică Mariana Focșa.

Veniturile obținute de partide din activități economice au crescut de la 2% în 2021, la 10% în 2022. Cotizațiile de membru, prevăzute ca obligație pentru membrii de partid în statutul acestora, au constituit doar 2% din venituri. Acestea au fost raportate de 14 partide politice, dintre care doar în cazul a 7 partide, cotizațiile au fost achitate, inclusiv de liderii de partid. În cazul celorlalte, nici măcar liderii de partid nu au achitat cotizațiile de membru.

În total, în 2022, au fost raportate venituri în valoare de 47 mil. de lei, acumulate de 35 de partide politice. Cele mai multe venituri au fost raportate de PAS – 16,7 mil. lei, ceea ce a constituit însă doar 28% din plafonul legal stabilit (59,3 mil. de lei, în 2022). Urmează PSRM cu venituri raportate de 8,5 mil. lei (14% din plafon) și PCRM – 6,5 mil. lei (11% din plafon).

Aproape o treime din cheltuielile efectuate de partide nu au fost raportate

În anul 2022, 34 de partide au raportat cheltuieli totale în valoare de 36,7 mil. de lei. Dintre acestea, 89% au fost efectuate din alocațiile primite de la bugetul de stat. Principalele destinații ale cheltuielilor raportate au fost: programe pentru tineri și femei (30%), personal (23%) și întreținerea și/sau locațiunea sediilor (18%).

În urma monitorizării civice a activităților partidelor politice, Asociația Promo-LEX a estimat un quantum total al cheltuielilor neraportate de 17 partide de cel puțin 16,9 mil. de lei, ceea ce constituie 48% din totalul cheltuielilor

raportate. Pentru comparație, în anul 2021 acestea au constituit doar 8% din totalul cheltuielilor raportate, iar în 2020 – 16%.

Cele mai multe cheltuieli neraportate au fost estimate pentru PPȘ (71%), PSRM (22%), PPPDA (3%) și PPVP (1%). Din cheltuielile estimate drept neraportate, cele mai multe au fost pentru deplasări în țară și în străinătate (31%), întreținerea și/sau locațiunea sediilor (28%), presă și materiale promoționale (23%), personal (11%) și organizarea evenimentelor publice (8%).

Modificări importante ale cadrului legal, cu efecte încă așteptate

Pe parcursul anului 2022, au fost adoptate un șir de modificări ale cadrului legal relevant, care, în opinia Promo-LEX, urmează să îmbunătățească procesul de finanțare a partidelor politice. Marea majoritate au intrat în vigoare în ianuarie 2023. Principalele schimbări se referă la:

- limitarea activității partidului politic în cazul nedepunerii de către acesta a raportului privind gestiunea financiară;
- lipsirea partidelor politice de alocații de la bugetul de stat pentru o perioadă de la 2 luni până la un an în cazul comiterii repetate, pe parcursul unui an calendaristic, a încălcării prevederilor privind gestiunea financiară;
- obligarea partidelor de a ține registre ale membrilor, care urmează a fi actualizate semestrial și anual;
- radierea partidului politic în cazul neprezentării rapoartelor anuale privind gestiunea financiară timp de 2 ani consecutivi;
- micșorarea plafonului donațiilor care pot fi efectuate în numerar (de la 3 până la un salariu mediu pe economie);
- majorarea plafonului stabilit pentru donațiile colectate

de la cetățenii Republicii Moldova cu venituri obținute în afara țării (de la 3 până la 6 salarii medii lunare pe economie).

Promo-LEX salută modificările aduse cadrului legal și consideră că aplicarea fermă a sancțiunilor în procesul de supraveghere și control al finanțelor partidelor politice va contribui la responsabilizarea acestora. CEC urmează să depună eforturi consolidate pentru dezvoltarea și detalierea prevederilor legale noi, astfel încât să asigure aplicarea corectă, proporțională și în timp util a sancțiunilor.

Fortificarea lentă a capacităților CEC privind monitorizarea și controlul finanțării partidelor

În 2022, în componența CEC, a fost constituită Direcția supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, căreia i-au fost atribuite 8 unități de personal, dintre care doar 5 au fost suplinite.

În baza rapoartelor financiare depuse pentru anul 2022, CEC a adoptat două hotărâri, potrivit cărora organul electoral a dispus aplicarea a 117 atenționări (comparativ cu 88 – în 2021) pentru încălcările admise în procesul de finanțare și a inițiat 12 procese contravenționale (comparativ cu 40 – în 2021) în privința partidelor politice care au admis încălcări în procesul de raportare financiară.

Până în prezent, CEC nu a reușit să dezvolte un mecanism de evidență și publicare a statisticii privind rezultatele și impactul proceselor contravenționale inițiate în baza rapoartelor privind gestiunea financiară.

Începând cu anul 2023, partidele politice urmează să prezinte rapoartele financiare doar în format electronic, prin SSI „Control Financiar” – modul care, în pofida mai multor recomandări formulate inclusiv de Promo-LEX, are în continuare un șir de deficiențe/limitări de funcționare. În scopul asigurării transparenței și eficienței procesului de raportare

a gestiunii financiare, CEC urmează să sporească eforturile de dezvoltare a modului SSI „Control Financiar”.

Raportul integral „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2022” poate fi accesat [aici](#).

În perioada 26 iulie 2016 – 31 martie 2025, Asociația Promo-LEX implementează programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). În cadrul acestui proiect, Asociația și-a propus monitorizarea finanțării partidelor politice, în speță, prin prisma observării și estimării costurilor activităților desfășurate de acestea, precum și a raportării finanțelor partidelor către organul mandatat – CEC.

